

Fóbikus vadon

Gyarmati Zsolt visszatekintő kiállítása

NEMES Z. MÁRIÓ

Artpool P60, 2018. III. 26. – IV. 6.

A világvárosok 19. század végi túlnövekedése idején a legkülönbözőbb művészeti és kulturális diskurzusból egyre nagyobb teret kap az gyakorlat, miszerint a hiperurbanizálódás teratológiai metaforákkal íródik le, vagyis a metropolisz szörnyszerű vonásokat nyer. A viktoriánus gótika számára a nagyváros a racionálisan feltérképezhető és rögzített identitással rendelkező helyekkel szemben egyfajta fóbikus vadonként jelenik meg, mely ingergazdagságában átlátszatlan és nem higiénikus. Ezt a nem higiénikus dimenziót (ahol a szörnnyáros teste és a szörnnyáros tere elkeveredik) mutatja fel Karl Rosenkranz *A rút esztétikája* (1853) című művében, amikor arról ír, hogy az undor fenomenológiájának legadekvátabb példája, ha elképzeljük a nagyváros sötét alfelét „kifordulva”. A csatornahálózat feltároló burjánzása olyan, mint egy óriási állat emésztőrendszere, melyben összekeveredik „kint” és „bent”, „lent” és „fent”, emberi és nem emberi ökoszisztéma: „Nyílt a vasfödél; rothadó szagok / csaptak ki fehér gőzben gomolyogva / az aszfaltból, ahol a nagy csatorna / megnyitotta Budapest beleit.” (Szabó Lőrinc: Körüti éjszaka)

GYARMATI ZSOLT: *Itchy-Stitch Dog*, 2016, vegyes technika, vászon, 40×30 cm

A nagyváros bestiaként tartalmaz minket, mintha egyfajta parazitái lennénk a szörnnyestnek, de nem „látjuk” az állatot, hiszen az urbánus káosz érzékelési sokkja csak szorongást eredményez, nem pedig megismerést és/vagy hiánytalan megjelenítést. A természetben való létezés kozmosza helyett urbánus és digitális káoszmosz jellemzi az emberi kondíciót, ahol a szörnnyest bélrendszerének „technoemésztése” (Donna Haraway) a kultúra és a természet oppozícióit is felbomlasztja.

GYARMATI ZSOLT: *Judas Iscariot Likes This*, 2016, vegyes technika, vászon, 50×40 cm

Ebben a létmódban új animizmusokra van szükség, hiszen meg kell tanulnunk megint nem-modernnek lenni. Gyarmati Zsolt posztdigitális démonológiája ebbe a tanulási folyamatba vezet be bennünket. A modernitás tisztaságrezsimjeit meghaladva a szörnnyállat ökoszisztémájába „bezárva” élünk, egy digitális és nem digitális közti változási zónában, ahol a (kép-) kultúra a nagyváros esztétikai fekáliájaként veszi birtokba testünket és tudatunkat: „Értelem nélküli a művészet, és éppen ezért abszolút. Azonban a hiperkáoszban felszabaduló művészet nem szorítkozhat kizárólag az organikus és a természetesség területére. Inorganikus vitalizmus, involutív kiborgizációs fejlődés jellemzi Gyarmati furcsa lényeit, mintha a digitális fraktálok és széteső pixelek között egy mesterséges élet várakozna a feltérésre” (Horváth Márk). A szörnnyáros „inorganikus vitalizmusa” elutasítja a

GYARMATI ZSOLT: *Infásnő*, 2015, vegyes technika, vászon, 180×78 cm

modernitás aszimmetrikus antropológiáját, mely az emberi életet kitüntetve megvonja az ágenciát a nem emberi létezmódoktól, hiszen a „mesterséges életben” a kvarkok, molekulák, plazmák, szellemek és jaguárok ugyanúgy aktív szereplők, mint a fehér, heteroszexuális, maskulin európai szubjektumok.

Gyarmati „démon-piktogramszerű formulái” (Paksi Endre Lehel) abban az értelemben úznek fekete és/vagy fehér mágiát, hogy a posztmodern ironiát a végletekig hajtva elvezetnek bennünket egy animisztikus érzékelési rendbe, ahol a főbikus vadont csak a modern bennszülötteként érthetjük meg. A csurgató technikával megdolgzott graffititotemek a (poszt-) digitális bennszülött törzsek kommunikációs eszközei, olyan hibrid médiumok, melyek a szörnyváros képkultúrájának hibriditását mutatják fel. Ebben a képfekáliában a neodadaista címadás nem egyszerűen a nem-értelem revelációjának sokkhatását segíti elő, hanem a mesterséges élet evidenciáját közvetíti. Hiszen a főbikus vadon kontextusában nincs semmi abszurd abban, hogy Charles Mansont tíz UFO várja a létben lebegő metafizikus megközelítés fekete fenekén (2017), hiszen Manson és az UFO-jelenségek konspirációs összekapcsolása egy metafizikai kontextusban a károsesztétika olyan gyakorlata, mely nem kezeli hierarchikus létezzsinteként a popkultúra versus magas

GYARMATI ZSOLT: *Firestarter*, 2012, vegyes technika, vászon, 180×156 cm

lennénk kiteve. Stabil pozícionkat elvesztve zuhanunk bele egy ezzel párhuzamosan tőlünk távolodó, démoni gyomorba. Ugyanakkor ezzel a formaörvénnyel szemben a „tisztlátás” modernista preparátumként lepleződik le, hiszen a Rubik-kocka valóban varázsmédium lesz ebben a fekete lyuk revelációban, ami nem a humánintelligencia talmi illúziójával kecsegtet, hanem a démoni érzékelés elsajátításának, a virtuális démonná válásnak a lehetőségével.

Gyarmati Zsolt neoanimisztikus esztétikája a kortárs (poszt-) digitális kultúránknak arra a dimenziójára emlékeztet bennünket, mely nem egyszerűen „hátrafelé”, a modernitás „mögé”, mutat, hanem az érzékelési struktúrák kreatív újraértelmezését teszi szükségessé, akár a modernitásról való lemondás árán is. Vagyis nem valamiféle reakciós romantikáról van szó, hiszen a diszkvalifikált „természetfeletti” csak a modernitás imperializmusának egyik hatalmi projekciója. A szörnyváros testében foglalul ejtve (poszt-) digitális mágiára van szükségünk, hogy hatékonyabban tudjuk megélni saját hibrid létmódunkat, melynek egyik formája a „mesterséges élet” dinamikájától hajtott démonná válás. Légió a nevem, mert sokan vagyunk.

kultúra rendjeit, miközben a szörnyváros „fekete fenekén” a konteoképzetet hatékonyabb képtermező erő, mint a modernista ideológiák által kétségbeesetten óvott logocentrizmus.

A *Hypermetropia* (2017) sorozat címe egy látászavarra („távollátás”) utal, amelyben az érintett a közeli tárgyakat rosszul látja, mivel a szemtengellyel párhuzamos fénysugarak az ideghártya mögött képződnek le. A gesztikus foltokkal, csurgatásokkal és digitális glitcheket idéző formákkal dolgozó képsorozaton feltűnik egy eltorzuló, „felhasadó” Rubik-kocka is, mely egyszerre a materiális kultúra ikonja, a kreativitás és az intelligencia szimbóluma, melyhez a varázskocka ezoterikus asszociációi is hozzátapadnak. Mit látunk/láthatunk a szörny gyomorában? A kulturális fekália hullámszáma torzított érzékelési és gravitációs teret hoz létre, amihez képest mindig is csak „látászavarosak” lehetünk, mintha a Hitchcock-filmek vertigóhatásának